

DATINA

Serie nouă, anul 8, nr. 99, iulie 2022

www.cctb.ro

Revistă lunară editată de Centrul Cultural Județean Constanța
„Teodor T. Burada” al Consiliului Județean Constanța

3	Amintire despre Ștefan cel Mare
4	Legende și superstiții: floarea soarelui
6	Caloianul, ritualul care aduce ploaia
8	Chirpici: scurt ghid de prezentare
10	Baticul, elementul cool de la biserică
12	Sărbătoarea sacrificiului, sărbătoarea comunității musulmane
14	Oaspeți la malul mării: Iulia Goran
16	O vara fierbinte pe scenă
17	Ne amintim de Elena Ionescu Cojocaru
18	Meșteșugurile de import și Muzeul ciocolatei
20	Irina Nicolau, timpul și sărbătorile
22	Sfinții de la Halmyris
24	Practici magice de Sf. Ilie
25	Ovidiu Papadima, spațiul mioritic și aristocrația etnică
28	„Brăulețul” a oferit un „Mozaic cultural”
30	Cu privire la Capela Militară „CAROL al II-lea” din Constanța
34	Constanța de-a lungul timpului: populația
36	Savoare din bucătăria sultanilor: kobete
38	Plăcinte cu suflet la Techirghiol

***Datina, fondată în 1991, serie nouă, Revistă lunară editată de
Centrul Cultural Județean Constanța „Teodor T. Burada” al Consiliului Județean Constanța***

ISSN 1221-2253

***Director general: Ștefania-Laura ABIBULA-STROE
Redactor șef: Daniela MALCIU***

Redactori: Ivan Răzvan-Raul, Mihaela MARIN-DUBEI ,Anastasia DUMITRU

Director economic: Alina ONEL

Tehnoredactor: Florian MARIN-DUBEI

***Copyright text © Centrul Cultural Județean Constanța „Teodor T. Burada”
Copyright prezentare grafică © 2016 Editura Datina
Tiparul FOTO STORY SRL Constanța, B-dul. Alex. Lăpușneanu nr. 163, fotoartagfa@yahoo.com
Centrul Cultural Județean Constanța „Teodor T. Burada” - Constanța
Strada Dumbrava Roșie nr.15, Tel: 0241 619 293
E-mail: scoaladearte.constanta@yahoo.com***

Amintire despre Ștefan cel Mare

Dana MALCIU

„Credință veșnică patriei noastre
Jurăm, Măria Ta”

(Jurământ la Putna, Adrian Păunescu)

A impresionat o lume iar amintirea sa este dulce pentru un neam care își uită tot mai mult reperele. Astăzi, poate mai mult ca oricând, trebuie să ne amintim cine suntem și ce moștenire am primit. S-au împlinit luna aceasta 518 ani de când Ștefan cel Mare și Sfânt se muta din Cetatea de scaun a Moldovei la Tatăl ceresc. Viața sa, faptele de vitejie vorbesc despre ce înseamnă să fii

un conducător bun, să lupți pentru poporul tău, să fii gata oricând să te jertfești pentru el.

Ștefan cel Mare (n. 1433, Borzești – d. 2 iulie 1504, Suceava), fiul lui Bogdan al II-lea, domn al Moldovei, om politic, strateg și diplomat, prin acțiunile sale pentru apărarea integrității țării și inițiativele pentru dezvoltarea culturii au determinat admirația contemporanilor, devenind un erou popular în tradiție.

Papa Sixtus al IV-lea l-a numit „Athleta Christi” (Luptător pentru Hristos).

În vremea lui Ștefan cel Mare, Moldova se întindea de la Carpații răsăriteni până la Nistru. Țăranii răzeși, proprietari de pământ, erau chemați

la solicitarea domnului la „oaste” în schimbul unor privilegii. Alături de ei, un rol important îl jucau cetele boierilor, care veneau cu oșteni de pe moșiile lor, și cetele târgurilor, alcătuite din târgoveți, care se puteau strânge mai repede în caz de nevoie.

Oastea mare a lui Ștefan se forma din dragoste și recunoștință pentru domnitor și iubire de pământul strămoșesc.

Măreția lui Ștefan a fost cântată de popor, omagiată de o lume și scrisă de cronicari. Sfințenia lui a fost stabilită ceva mai târziu, având la bază atât numărul impresionant al ctitoriilor sale, cât mai ales faptul că el a fost unul dintre cei mai importanți apărători ai Sfintei Cruci și ai dreptei credințe în fața asaltului semilunei. Epoca lui Ștefan cel Mare rămâne una de referință în istoria artei moldovenești, deoarece atunci se pun bazele așa-numitului „stil moldovenesc” în arhitectura și pictura religioasă.

Câți v-ați amintit de Marele Ștefan luna aceasta?

Regele Poloniei, Sigismund I (1506-1548) îl amintea, în 1531, ca Stephanus ille magnus („acel mare Ștefan”). Bernard Wapowski, cartograful și istoriograful oficial al aceluiași rege, consemna că domnul moldovean era „principele și războinicul cel mai vestit” din epoca sa.

Alte vremuri și alți oameni.

*„La poalele Carpaților,
Sub vechiul tău mormânt,
Dormi, erou al românilor,
O! Ștefan, erou sfânt!”*

(„Imn lui Ștefan cel Mare”, Vasile Alecsandri)

Legende și superstiții: floarea soarelui

„Helianthus”, floarea soarelui care ne încântă verile și ne înfrumusețează câmpurile își trage numele dintr-un vechi mit grecesc. Se spune că nimfa apelor, Clyte, s-a îndrăgostit de zeul soarelui Helios. Atât de mult îl iubea încât stătea întinsă pe pământ, cu fața în sus, privindu-l fără încetare de-a lungul întregii zile. Helios însă nu o băga în seamă. Ceilalți zei, înduioșați de suferința ei, au transformat-o în floare: picioarele ei au devenit tulpina florii, fața a fost transformată în floare iar părul-i galben s-au preschimbat în petalele de un galben aprins. Floarea soarelui îl urmărește și astăzi pe zeul Soare fiind îndreptată cu fața spre el în orice moment al zilei.

O poveste românească spune că un împărat avea o fată mândră și frumoasă, dar mută. Trist și îndurerat, împăratul a căutat în toată împărăția un leac pentru mușenia copilei. A chemat toți vracii, dar nimeni nu știa ce să facă. O bătrână a

venit într-o seară la curte și a spus că știe leacul: să-l invite la masa împărătească pe mândrul Soare, iar când petrecerea va fi în toi și toată lumea va fi bine dispusă, se va dansa și se va cânta, fata să se ducă să ia Soarele la dans și să-i ceară o sărutare. Iar această sărutare o va vindeca de mușenie, a mai spus bătrâna. Împăratul a început pregătirile pentru ospăț dar vrăjitoarea cea rea a auzit despre toate acestea și s-a dus la mândra Lună să îi spună că fiica împăratului se va căsători cu Soarele. Luna, care îl iubea atât de mult pe Soare, nu a suportat să îl piardă pe Soare și, când petrecerea a început, a preschimbat chipul biete fete într-o floare. Împăratul și toți mesenii i-au spus povestea adevărată și faptul că fata nu avea nevoie decât de o sărutare, dar Luna nu a crezut și a rămas de neînduplecat. Fata a rămas o floare, pe care Soarele a sădit-o într-o grădină. De atunci, în fiecare vară, când Soarele răsare,

Sau, într-o altă variantă, este asociată cu alte plante având însă tot rolul de a judeca:

*„Câte flori sunt pe pământ,
Toate merg la jurământ.
Numai floarea-soarelui
Și cu spicul grâului
Și moțul porumbului,
Lemnul-Dumnezeului,
Și cu vița vinului
Șăd în poarta raiului
Și judecă florile
Ce-au făcut miroasele.”*

(Sărbătorile la români, Tudor Pamfile)

Floarea soarelui are o simbolică dualistă. Pe de o parte este un simbol al adorației, loialității și constanței în dragoste dar poate reprezenta și valori negative precum aroganța, ipocrizia și dragostea neîmpărtășită.

În tradiția populară, floarea-soarelui este văzută ca un simbol al norocului. Plantarea ei în jurul casei și a grădinii ar spori averea și ar aduce noroc.

floarea își ridică chipul trist, cerșind parcă o sărutare. Când vine seara și apare Luna, floarea lasă chipul către pământ, strângându-și petalele.

În mitologia populară românească floarea soarelui, în prea plinul înfloririi ei în plănă vară, ocupă un loc de cinste. Ea este cea care judecă celelalte flori dar ajută și sufletul trecut în cealaltă lume:

*„Numai floarea soarelui
Face loc sufletului
Și hodina trupului
Și judecă floarele,
Ca soacra nurorele.”*

**(Datinile și credințele poporului român,
Elena Niculiță-Voronca)**

Caloianul, ritualul care aduce ploaia

Când setea usca văzduhurile și holdele și vipia lăsa fără vlagă totul, lumea se întorcea spre Divinitate. Invocările făcute de preoți sau descântecelor învățate de-a lungul generațiilor îl făceau pe Cel Prea Milostiv să se mai îndure încă o dată și să trimită binefăcătoarea ploaie peste pământ.

Unul dintre obiceiurile de aducerea ploii (sau, după caz, de oprirea ei) era Caloianul, „ceremonial preistoric de inițiere și expediere, printr-un rit funerar, (...) la divinitatea adorată să lege și să dezlege ploile” (Obiceiuri populare de peste an-dicționar, Ion Ghinoiu). Este cunoscut în special în sudul României, cotropit de lipsa apei, fără a trece lanțul Carpaților. Un ceremonial bogat, o datină care sărbătorea, la origini, mitul zeului naturii (care moare și renaște). Peste acest mit, pentru a fi eliminat elementul păgân, a fost asimilat Sfântul Ioan Botezătorul și, de aceea, data de celebrare este în preajma Solstițiului de vară.

Caloianul este o păpușă confecționată din lut, împodobită cu flori ce este îngropată în cadrul unui ceremonial tradițional din care nu lipsesc bocetele sau masa de pomenire. Uneori erau confecționate două sau chiar trei păpuși cu rol magic în acest ritual. Caloianul aduce sau alungă ploaia. Apa ploii, care este simbolul vieții, este invocată pentru a obține recolte bogate.

Dacă este secetă este sacrificat „Tatăl Soarelui”, iar dacă este pericol de inundații, se sacrifică „Moașa sau Muma Ploii”.

„Caloianul poartă o bogată sinonimie locală zonală feminină (Ploaia, Moașa Ploii, Mama Caloiana, Maica Călătoarea, Maica Domnului,

Zâna, Scaloiana, Seceta, Mama Sectei) și mai rar masculină (Scaloian, Tatăl Soarelui, Sfântul Soare, Sântilie). În unele cete de Caloian mesagerii

perechi, caloian și Caloiana sau Mama Ploii și Tatăl Soarelui sunt expediați la divinitate printr-un rit funerar cu mesaje diferite: Ea să aducă, El să oprească ploile pe pământ.”(ibidem)

Este practicat în aceeași perioadă cu paparu-da, în perioada de secetă. Caloianul-păpușă este purtat de o ceată de copii, de obicei fete și este îngropat într-un loc „neștiut de nimeni”, în timpul procesiunii acesta fiind bocit:

*„Caloiene, Ene,
Te plânge mă-ta
Prin pădurea rară,
Cu inima-amară,
Aoleo, Caloiene, Ene!”*

(Folclorul românesc, Ovidiu Bîrlea)

A treia zi, păpușa era dezgropată și purtată spre o apă curgătoare unde era aruncată. Urma, adesea, pomana caloienilor de la care nu lipsea jocul și hora caloienilor, dansul în cerc, simbol al perfecțiunii.

Cea mai veche atestare a ceremoniei o găsim relatată de istoricul roman de origine greacă, Diodor Sicul: „În Phrygia, întâmplându-se odată să cadă o epidemie asupra oamenilor, iar de altă parte suferind și pământul de secetă, oamenii consultară oracolul asupra mijloacelor prin care să depărteze de la ei aceste calamități, iar oracolul le răspunse că să înmormânteze trupul lui Attys și să o venereze pe Kybele ca divinitate. Deoarece însă, din pricina vechimii, din trupul lui Attys nu mai rămăsese nimic, phrygienii (frigienii) au făcut imaginea tânărului, pe care apoi, plângând-o, o înmormântară, îndeplinind și onorurile funebre potrivite cu soarta lui, și acest obicei ei îl țin constant până în zilele noastre”. Revenind la Ovidiu Bîrlea, acesta îl amintește pe Theocrit care povestește de ritualul în care două păpuși, înfățișându-i pe Adonis și Afrodita, erau purtate de femei care le boceau și le aruncau în mare. Tot la romani era obiceiul ca, pentru a aduce ploaia, să fie aruncate în Tibru mai multe păpuși numite argei.

Bulgarii au și ei obiceiuri similare numite gherman, la ruși este numit Iarilo. Termenul de caloian se pare că este de origine greacă: kalos = „bun” și Iani = „Ioan”.

*Caloiene, Iene,
Du-te-n cer și cere
Să deschiză porțile,
Să sloboadă ploile,
Să curgă și gârlele,
Zilele și nopțile,
Ca să crească grânele!*

Chirpici: scurt ghid de prezentare

Kerpiç sau mud brick or, neaoş, chirpic. Oricum le-ai numi, cărămizile de lut au protejat o lume. Se întâlnesc pe tot mapamondul, erau cele mai ieftine şi durabile cărămizi.

În România de vreo douăzeci de ani, de când BCA-ul a devenit tot mai ieftin şi mai uşor de procurat, chirpiciul este pe cale de dispariţie. Dacă înainte, vara, în special în sate era imposibil să nu întâlneşti câmpuri întregi de chirpici puşi la

uscat, astăzi cu greu am găsit pe cineva care să ne explice cum se face cărămida de chirpici.

„Locuinţa de chirpici ţine vara răcoare şi iarna păstrează foarte bine căldura. Este excelentă, bio, nu consumă multă energie”, are câteva argumente pro-chirpici George Rusu. Acesta recu-

noaște că la capitolul sudoare chirpiciul necesită muncă. „Înainte, în special când tinerii însurăței

se hotărau să își ridice o locuință participa toată strada, bașca neamurile. Cu toții frământau chirpici. Se strâneau paie, pleavă și, pe un teren în apropierea locului de unde se scotea pământul galben se așternea: un strat de pământ, unul de paie și iar pământ. Se uda cu apă și se frământa cu picioarele goale. Dacă aveai de unde, foloseai și cai pe care-i învârteai în amestecul acesta. Lutul se uda, se adăugau paie și efectiv se dansa pe ele până se făcea o legătură mai vâscoasă, mai tare. După care aveam niște forme de lemn de 60X20 cm. Pământul se lua cu mâinile și se îndesa în forme. Se scoteau din forme pe un teren neted și se lăsau la uscat, în funcție de vreme chiar și o săptămână. Se întorceau să se usuce uniform”, ne-a explicat George Rusu. Mai departe, pentru a face priză între chirpici se folosea lut ud iar zidul construit astfel era mai rezistent și la seisme.

Astăzi se încearcă renașterea unor tradiții printre care și cea a chirpiciului. Din păcate, peste tot lucrurile merg foarte greu. Pare paradoxal dar nu mai avem pleavă, paie și, mai ales, nu mai sunt generațiile harnice care să trudească din greu pentru cărămizile din lut.

Baticul, elementul cool de la biserică

Între lipovence este o întrecere nearbitrată: trebuie să se evidențieze prin frumusețea, unicitatea, prin stilul deosebit al baticului ce-l poartă la biserică. Așa că fiecare are, strânse cu grijă în ani buni, păstrate cu sfințenie baticele cu care se acoperă atunci când merg la biserică. Pentru că lipovenii, păstrători ai vechilor credințe pravoslavnice, păstrează portul tradițional atunci când pășesc în Casa Domnului: fustele sunt lungi, până în pământ, capetele femeilor sunt acoperite cu batice și cu toții poartă la brâu pois-ul, cordonul ce se termină cu doi ciucuri.

Revenind la batice, în casele lipovencelor baticele se numără cu zecile. În casa Mirelei Isacov am găsit câteva batice frumoase, unele foarte vechi. Lipovencele le spun starinâi și chiar dacă se împodobesc cu ele la câțiva ani nu le uită povestea. „Toate au pentru mine o valoare aparte. Am poate șazeci, șaptezeci de batice, unele unicate. Mi-au plăcut de mică și după ce m-am măritat am început să le colecționez: ba de la mama, ba de la soacra, ba de la bunica. Am primit de la nașa, de la mătușe, prietene. Toate au o semnifi-

cație aparte”, ne-a spus Mirela care ne-a arătat o parte din colecția ei de batice. Cel mai vechi este un batic cu franjuri primit de la soacra ei care îl cumpărase de la nașa ei. Adică este făcut undeva

În perioada dintre cele două războaie mondiale. „Nu pot să-l pun la orice sărbătoare. Este deosebit pentru mine. Ultima dată l-am purtat de Crăciun, cu cinci ani în urmă”, ne-a mărturisit Mi-rela. Și încă un amănunt asupra căruia ne-a atras atenția strașnica lipoveancă: nu orice batic este potrivit la orice sărbătoare. Sau cel puțin aceasta era una din legile nescrise ale lipovencelor: iarna se purtau baticele groase, cu franjuri, în Postul Paștelui cel negre, sobre iar în ziua Învierii Dom-nului cele roșii și înflorate. Astăzi regula este tot mai uitată, la biserică lipovencele alegând să-și asorteze baticele cu restul îmbrăcămînții.

Comoara din cufăr

Și în sunduc-ul (cufăr, în lipovenește) buncii Arinel am găsit mai multe batice. Posesoarele lor, plecate demult în lumea fără dor, au strâns mici comori pentru nepoatele și strănepoatele. Babica (bunica) Arinel are batice de la bunica și străbunica, adunate pentru generațiile viitoare. Nepoate și strănepoate care, astăzi, nu știu meș-teșugul realizării franjurilor și al broderiei florilor sau formelor geometrice dar care poartă, cu mândrie, șalurile și baticele celor ce le-au lucrat cu gândul la cele ce duc tradiția mai departe.

Sărbătoarea sacrificiului, sărbătoarea comunității musulmane

Mihaela Marin-DUBEI

Patru zile au celebrat musulmanii din întreaga lume, în perioada 09 – 12 iulie Kurban Bayram (sărbătoarea sacrificiului). Cunoscută în tradiția islamică și sub denumirea de sărbătoarea a sacrificiului, Kurban Bayramul este marcat în luna Zilhicce, ultima din calendarul islamic. Aceasta mare sărbătoare comemorează, anual, gestul religios al Profetului Ibrahim, care a vrut să-și sacrifice fiul ca semn al dragostei față de Allah. Kurban Bayram-ul celebrează momentul în care profetul Ibrahim – Avraam – a acceptat ca, la îndemnul lui Allah, să își sacrifice preaiubitul fiu, pe Ismail, în numele credinței sale.

„Pentru a-i arăta dragostea și supunerea lui Allah, Ibrahim l-a pus pe Ismail pe o piatră, dar, după cea încercat de mai multe ori să își ucidă fiul, lovindu-l în zadar cu cuțitul, la un moment dat, Allah a trimis din ceruri un batal, cu care a fost înlocuit Ismail. Dumnezeu văzuse că profetul și-a dovedit credința și sinceritatea în fața sa.

De atunci credincioșii musulmani sărbătoresc, timp de patru zile, una dintre cele două cele mai mari sărbători religioase musulmane: Kurban Bayram-ul”, povestește hoga de la Geamia „Esmahan Sultan”, din Mangalia, cel mai vechi lăcaș de cult musulman din România. „Carnea de Kurban Bairam este cea mai dulce”.

În zilele de sărbătoare Kurban Bayram, credincioșii musulmani, cei care își pot permite material, dar și fizic acest lucru, merg la Mecca, la Casa lui Allah, o clădire cubică cu un etaj, ridicată, se spune, de Adam și reconstruită de profetul Ibrahim (Avraam) și de fiul său Ismail. Sărbătoarea Kurban Bayram se consumă la capătul unui ciclu de 12 zile de hagiălâc în locurile sfinte ale islamului, la Mecca, Medina, pe muntele Arafat și în Valea Mina, pe dealul Mudjalifa.

Arabia Saudită a permis unui număr mare de musulmani din întreaga lume să participe la Hajj-ul din acest an, deschizând porțile celor care

vin din străinătate pentru prima dată din 2020, după începerea pandemiei de Covid-19. „Toți musulmanii plecați în pelerinaj trebuie să fie la poalele Muntelui Arafat cu o zi înainte de Kurban Bayram”, afirmă hoga Halil Ismet din Mangalia. „Toate milioanele de credincioși sunt îmbrăcați în alb și se roagă lui Allah, în „punctul” cel mai important al credinței noastre – Kaaba. Hajj – pelerinajul – este cel de al cincilea stâlp al Islamului. Fiecare credincios trebuie să ajunge cel puțin o dată la Mecca, este țelul fiecăruia dintre noi. Eu personal am reușit să ajung de două ori acolo și m-am întors mai purificat ca niciodată”.

Orice musulman care are posibilitate financiară și o bună stare de sănătate este obligat să efectueze măcar o dată în viață pelerinajul ritual la Mecca. Această tradiție a apărut în anul al doilea al erei Islamului (623), marcată de exilul Profetului de la Mecca la Medina, numită hijra -Hegira.

Respectând vechile tradiții, cei 22 de mii de credincioși musulmani din Dobrogea au parcurs simbolismul sacrificiului ritualic, la finalul Marii Rugăciuni Comune (Bayram Namazi) săvârșită în moscheile și geamiile din localități.

Animalele sacrificate – perfect sănătoase

Pentru a întâmpina Kurban Bayram-ul, credincioșii fac curățenie în case, în curte și împrejurimi. Întreaga familie, cu mic cu mare, se primește și se îmbracă în haine speciale de bayram. Din prima zi de Kurban musulmanii aduc mulțumiri lui Allah pentru sănătatea familiei, iar în aceste zile de sărbătoare, cu zâmbetul pe buze față de vecini, rude, încearcă să îi ajute pe cei nevoiași. Se fac rugăciuni acasă și în colectiv, la geamie și, după posibilități, fiecare familie sacrifică

un animal: oaie, batal, vită, bivol, cămilă și capră, în funcție de câți membri are familia respectivă.

Animelele pentru sacrificiu trebuie să îndeplinească anumite condiții: oaia și capra trebuie să aibă cel puțin un an, vaca sau bivolul doi ani, cămila cinci ani împliniți. Toate trebuie să fie perfect sănătoase, și „fără nici un cusur”, adică să nu fie oarbe, să nu aibă coarnele rupte, să nu fie șchioape, să nu fie slabe sau bolnave.

Sacrificiul animalelor de Kurban Bayram se face numai în prima, a doua și a treia zi a Sărbătorii Sacrificiului. Măcelarul – obligatoriu un musulman – trebuie să respecte anumite reguli și să știe rugăciunea conform Coranului. Tăierea se face în prezența hogei (imamului), iar dacă toate aceste condiții nu sunt respectate, carnea nu mai poate fi mâncată.

Carnea batalului – animalul cel mai des sacrificat în comunitatea turco-tătară din România – se împarte, după tradiție, în trei părți: una care se împarte săracilor, una rudelor și vecinilor, iar cea de a treia se consumă în familie. Există și excepții. De exemplu, în cazul în care o persoană este bolnavă și promite înaintea lui Allah că, în

cazul în care se va face bine, va sacrifica un batal, carnea animalului va fi împărțită exclusiv săracilor.

Dimineața de Kurban Bayram gospodinele îl așteaptă pe hoga, care trebuie să asiste la tăierea batalului. Chiar în curți se fac, ad-hoc, mici „petreceri”, ceva asemănător „pomenii porcului” de la creștini. Meniul pentru Kurban Bayram este alcătuit din ciorbe, fasole cu carne de batal, sarmale, iahnie (carne tocată cu ceapă), pilaf, fripturi, salate, orez cu lapte (sutlac).

Copiii vor veni vin la colindat, urmând ca adulții și bătrânii să îi răsplătească cu dulciuri și mici sume de bani. În fiecare dimineață bărbații se vor duce la geamie, la rugăciune, iar în toate cele patru zile de sărbătoare familiile de musulmani se vor vizita reciproc, se va merge la rude, la părinți.

Oaspeți la malul mării: Iulia Goran

O cunoaște și apreciază o lume, lucrul mâinilor ei face înconjurul lumii: Iulia Goran, creatorul popular din Prahova a revenit în Constanța de Ziua drapelului național. Modestă, vorbăreată, harnică și plină de umor, lucrul mâinilor ei este întrecut de inima ei mare și generoasă. A străbătut toate meridianele, a cunoscut culturi frumoase și bogate dar a revenit pe plaiurile mirotice despre care spune că nu sunt întrecute de nimic pe această lume.

„Într-o lume atât de grăbită și obosită care să nu ne mai recunoaștem între noi încercăm să-i atragem pe oameni cu o broderie, un lucru, asta a luat-o și i-am dat și ceva de la mine. Astăzi am oferit cocarde tricolore”, ne-a spus creatoarea de frumos.

Iile, cămășile țărănești, broderiile nu se fac ușor. Sunt necesare ore lungi de muncă, de trudă cu acul care nu ascultă pe oricine. Pentru Iulia Goran realizarea acestora intră în firesc și țin de dragostea față de lucrul pe care îl faci și de orga-

nizare. „Dacă știi să-ți organizezi puțin și plăcutul, și familia, și utilul nu este greu. De multe ori îți îngreunezi singur niște lucruri, niște treburi”, ne-a dezvăluit aceasta secretul timpului petrecut cu rost. În ceea ce privește actualitatea tradițiilor și a credințelor populare, Iulia Goran nu se dezmințe. Aceasta ne-a declarat răspicat că „sunt prezente în viața de zi cu zi a fiecăruia. Tot mai multe persoane vin și cumpără și vor să învețe. De multe ori mă întrebă că de ce e așa scump? Păi, este...aici este totul lucrat la mână, nu la mașină. Creațiile populare sunt frumoase, rezistente, sunt veșnice. Lucrez la o cămașă o lună, două. Înțepenesc pe scaun. Dar eu lucrez broderia de cincizeci de ani.”

Meșteșuguri învățate de mică, duse mai departe

Și așa ca în poveștile lui Creangă, Iulia Goran, este drept, în Prahova, a învățat să lucreze de mică. A tors,

a împletit, a croșetat, a țesut, a brodat, toate la lampă. A participat la sărbătorile satului unde a lucrat alături de mamă, de surori la zestrea miresei și darurile ce se ofereau nuntașilor.

Astăzi arta mâinilor ei este dusă mai departe de generațiile care au „prins” meșteșugurile în atelierele organizate de diferite instituții și asociații. Au învățat copiii dar și adulții, au venit să afle cum să lucreze soții de preoți sau oameni, doamne dar și domni care pur și simplu s-au lăsat vrăjiți de dansul acului pe borangic.

„Creasta cocoșului” este lucrătura cea mai dragă a acestei păstrătoare a unei importante părți din zestrea națională. Punctul se realizează atât cu roșu și negru cât și cu negru și cu auriu.

Sarmale pentru americani

În zeci de ani de prezentări peste hotare a datinilor și tradițiilor populare, Iulia Goran a strâns în desaga amintirilor cât pentru generații. Și cum arta populară are un segment important din arta gastronomică, aceasta este arătată în prezentările de peste hotare. Prezentările nu sunt lipsite de incidente care, după ani, devin haioase fără încărcătura și stresul de la fața locului. Așa s-a întâmplat în '99 în Statele Unite ale Americii când varza pusă la murat pe vapor nu a mai ajuns la timp. „Cum nu a ajuns varza am început să discutăm cu cei din jurul nostru ce să facem, în ce să înfășurăm sarmalele. Păi, zice, în hârtie. Zic: și ce iese acolo? La o distanță am văzut un copac și am întrebat ce este. Mi s-a spus că este tei. Aduceți la mine frunze de tei să vedeți ce sarmale vă înfășor! Și au rămas cu toții încântați. Am înfășurat la Washington două săptămâni la sarmale de am zis că în viața mea nu mai fac”, ne-a povestit peripețiile în țara tuturor posibilităților țărâna noastră.

O vara fierbinte pe scenă

Căldură mare, monșeri! Este vară, vacanță dar copiii de la cercul Năvod-Art, îndrumați

de actrița Constanța Liliana Cazan duc tradiția mai departe. Aceștia merg la festivaluri-

le de profil din țară și vin cu rezultate care-i fac mândri pe năvodăreni. Iată și câteva din ultimele rezultate obținute: Concursul Național de Talente „Festivalul Prieteniei” de la Mamaia: Marele Trofeu - Iulia Pisteu la secțiunea Teatru cu monologul „Zița” din O noapte furtunoasă de I.L. Caragiale; Locul I

- Eric Andrei Alex - cu monologul „O noapte furtunoasă”.

Festivalul Bucuresti-concurs de talente: Marele Trofeu - pentru piesa „Mincinosul” de Carlo Goldoni a revenit trupei de teatru Năvod Art pentru interpretare, scenografie, costume.

Ne amintim de Elena Ionescu Cojocaru

În luna iulie ar fi împlinit 72 de ani: doamna cântecului dobrogean, Elena Ionescu Cojocaru, pedagogul care a încălzit inimile cu vocea-i caldă. A fost una dintre cele mai îndrăgite cântărețe

de muzică populară, „o floare din grădina Dobrogei”, după cum a fost numită.

S-a născut la 3 iulie 1950 în Moșneni. A absol-

vit Facultatea de Muzică din Brașov, Secția Pedagogie (1972) și Conservatorul “Ciprian Porum-

bescu” din București, Secția Pedagogie (1976). A predat muzică elevilor Școlilor 2, 4 și 12 din Constanța și a colaborat ca profesor La Școala Populară de Arte din Constanța, Clasa de canto popular.

Elena Ionescu Cojocaru a înființat și coordonat grupurile de elevi „Alțițe dobrogene” și „Fiii Dobrogei”. S-a ocupat de șlefuirea talentelor aflate la început de drum și mulți dintre cântăreții mai tineri îi datorează educația muzicală și startul în cariera interpretativă.

Meșteșugurile de import și Muzeul ciocolatei

Într-o lume tot mai cosmopolită importul tradițiilor este ceva firesc. Fie că vorbim de artă, cultură chiar și gastronomie nu mai miră pe nimeni că lucruri la care doar visam devin cotidian. Recent, în stațiunea Olimp am descoperit „Muzeul de ciocolată” un loc unde tradiția nemțească s-a împletit cu măiestria românească. Ciocolata și transformarea ei în obiecte nu are tradiție la noi în țară dar recuperăm rapid. Tânăra cu care am stat de vorbă ne-a mărturisit că a învățat „să

se joace”, cu ciocolata, să o transforme în Germania. Nemții au adevărate centre de lucru în ciocolată și realizează obiecte total inedite. În urma experienței nemțești a rezultat, în Româ-

nia, un loc în care ciocolata se transformă ...în unelte. Chei franceze, șuruburi, pistoale, fluiere, yale, șurubelnițe, spinnere, foarfeci și cam tot ce

rimează cu atmosfera punk/industrial sunt prezente la acest Muzeu inedit. „Am lucrat la o fabrică în Germania, am preluat licența și am adus ceva inedit și nou și la noi. Acum șapte ani. Din 2015 suntem singurii producători de unelte de ciocolată din România. Nu este greu, este foarte plăcut. Este visul din copilărie transpus la maturitate: joaca cu ciocolata”, ne-a spus Georgiana Niculae, unul dintre proprietarii Muzeului. Aceasta nu ne-a dezvăluit metoda de lucru dar ne-a spus că pentru fiecare piesă sunt necesare în jur de șapte ore: de la topirea ciocolatei și până la finisajul piesei care se realizează cu un lac special. Rezultatul este unul în care obiectul este identic cu o unealtă dar gustul, ei bine, gustul este de mențial.

Irina Nicolau, timpul și sărbătorile

S-au împlinit două decenii de când Irina Nicolau, folcloristă, eseistă, specialistă în etnologie, istorie orală și muzeologie, co-organizator, alături de Horia Bernea, al Muzeului Țăranului Român, a ales Țara Umbrelor.

Spunea Irina Nicolau că „morții trăiesc câtă vreme povestim despre ei”. Așa este, Irina Nicolau trăiește prin amintirile și întâmplările pe care ni le-a lăsat despre țărani, spațiu, neam, muzeu. Diferența dintre urban și rural a văzut-o, în primul rând, prin modul în care trăim sărbătorile, cum ne pregătim pentru ele. „În sat curățenia recurge la mult simbolism. Prin ea sunt îndepărtate, în mod provizoriu, tot felul de rele. Țăranul nu face duș tot timpul ca noi, el se spală de câte ori trebuie și cum trebuie. Nimănui nu i-ar trece prin cap, la oraș, să pună în cada de baie o monedă de argint sau flori. De fapt, fiecare curăță ceea ce consideră că este important să păstreze curat: noi ne ocupăm de piele, țăranul de suflet. El pregătește sărbătoarea lăsându-și voia” (*Ghidul sărbătorilor românești*, Irina Nicolau).

Funcțiile sărbătorilor sunt de a întreține relația cu sacrul, de a reface grupul comunitar și de

a pune în acord societatea cu Cosmosul. „În sat, tocmai pentru că există sentimentul întregului,

la sărbătoare pot fi prezente elemente care ocupă în ierarhie locurile cele mai moeste. În oraș, acest lucru nu numai că nu se practică, dar este

considerat un lucru nepotrivit, o ofensă chiar adusă sărbătorii. Este ca și cum orășanul ar manifesta față de sărbătoare o anumită timiditate. Se poartă cu grijă, de parcă n-ar fi a lui. În sat e

altfel. Un bătrân din Maramureș mi-a povestit că într-o noapte a visat că mulge Calea Laptelui. Țăranul folosește sărbătoarea după ce o pregătește cu multă atenție și naturalețe, după ce investește tot ce are în ea. De la sărbătoare omul trebuie

să știe să ia folos. Devenită un simplu ornament, sărbătoarea slăbește și moare.” (*ibidem*)

Necesitatea sărbătorilor este exprimată foarte clar. Suntem invitați să jucăm un joc al imaginației într-o lume în care ne îndepărtăm tot mai mult de sacru și ne raportăm sărbătorile la cadouri și nu întâlniri cu oamenii. „Îmi închipui anul cu sărbători ca pe un șirag de mărgel. 365! Mari și mici, albe și colorate... Unele sunt lipicioase și miros a friptură de miel, altele, alungite miros a sarmale. Zilelor de post le corespund mărgeluțe lucioase ca boabele de cafea. Duminicile sunt galbene și strălucitoare.

Anul fără sărbători este făcut din scame. Cinci

scame mici pentru zilele lucrătoare și două, mai mari, pentru week-end. Pui scamă lângă scamă și faci 52 de săptămâni. Aici duminici nu există! Scama de sâmbătă s-a unit cu cea de duminică și au făcut un cocoloș verzu. Există și grămăjoara de scame roz care înseamnă vacanță. Din când în când, apare mențiunea unei aniversări sau a unei zile consacrate copilului, femeii, muncii, sănătății, pompierului... Scamele nu au miros. Ele sunt mute și vorbesc pe tăcute. Mare lucru tot nu au de spus.

Ai observat că anul fără sărbători este linear? Deși cuvânt an vine din annulus, care înseamnă inel în latină.

Și din Dobrogea veacului trecut

Atunci când lumea satului nu se orășenise și încă cele bune erau la locul lor, Irina Nicolau mergea și strângea fapte și oameni pe care le închidea în paginile cărților, spre nemurire. Erau și situații care, astăzi, ne par desprinse dintr-o realitate paralelă, imposibil de acceptat într-o lume care are acces la resurse pe care în urmă cu jumătate de veac le puteam doar intui. „Iar proba de foc, ca etnolog, am trecut-o cu recipientele de medicamente folosite ca pahare de țuică, modă mare în Dobrogea anilor '70. Parcă le văd. Erau scoase cu respect din sertar și puse pe masă. Fiecare bea din recipientul lui. După ce băutul se încheia, recipientele de plastic, cîndva străvezii, își luau locul înapoi în sertar. N-am îndrăznit niciodată să întreb pentru ce nu le spală. De fiecare dată am închis ochii și am băut.” (*Talmeș balmeș de etnologie*, Irina Nicolau).

Sfinții de la Halmyris

Pe tărâmul binecuvântat al Dobrogei se află cele mai vechi moaște descoperite pe teritoriul României. Ele aparțin preotului Epictet și monahului Astion. Aceștia au primit cununa de „martiri ai lui Hristos” în ziua de 8 iulie anul 290. Au fost scoase la iveală în vara anului 2001, în ziua prăznuirii Adormirii Maicii Domnului, de o echipă de arheologi româno-americană condusă de dr. Mihail Zahariade cercetător științific principal la Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan” din București.

În vara anului 2001, pe 15 august, o echipă de arheologi româno-americană, ortodocși și bapțiști a dus la descoperirea sub altarul basilicii anticei cetăți romano – bizantine Halmyris (Almiridensis) a unei cripte ce adăpostea oseminte umane. Șantierul arheologic era deschis din 1981 iar Basilica Episcopală fusese descoperită în anul 2000. Cripta basilicii, care era compusă din două camere dintre care prima era camera fu-

nerară propriu zisă, iar a doua cu trepte de coborâre juca rolul de dromos, a fost jefuită din antichitate prin spargerea și dărâmarea

bolții. În prima cameră au fost descoperite mai multe oase umane. S-a stabilit că osemintele aparțin martirilor Epictet și Astion, executați la Halmyris la 8 iulie 290.

„În august, după ce s-au descoperit și am fost chemat să iau parte la acea minune prezentată de oameni care nu cred în minuni, de către niște creștini baptiști voluntari, arheologi veniți din America, și privind la aceste moaște galbene strălucitoare, când m-am apropiat ei, strigau: Miracle, miracle! Ei voiau să-mi arate minunea la care au participat. Și cu adevărat am fost pătruns de fior, am fost pătruns de o credință care nu a avut până atunci atâta putere ca în clipa aceea. Am simțit că m-am întâlnit cu locuitorii cerului!”, a spus Înalt Preasfințitul Teodosie, Arhiepiscopul Tomisului.

„După ce am curățat, am văzut paturile și inscripția pictată de pe peretele estic al criptei, pe care se puteau descifra câteva cuvinte în limba greacă, precum «martirii lui Hr» de două ori, «Asto», iar puțin mai departe lite-

ra «n» și primele litere ale verbului «ibrio», care înseamnă «a lovi», ceea ce dovedeste foarte clar că aici a avut loc un act martiric”, a spus dr. Mihail Zaharia.

Sf. Epictet și Astion-dovezi

Mai multe documente vorbesc despre existența celor doi sfinți de la Halmyris. În „Actele martirice”, aflate în Biserica Mântuitorului din Utrecht, se află o copie târzie publicată în anul 1615 de iezuitul Herbert Rosweyde inițiatorul mării colecții hagiografice Acta Sanctorum.

În anul 1921, benedictinul Dom Germain Morin a descoperit în Martirologiul ieronimian pomenirea Sf. Epictet și Astion în ziua de 23 mai, «De S.S. Epicteto presbytero et Astione monachu martyribus Almiridensibus in Scythia”.

Raymund Netzhammer (1862- 1945), istoric ajuns arhiepiscop catolic la București, a preluat unele pasaje din Acta Sanctorum în lucrarea sa „Epiktet und Astion, diokletianische Martyrer am Donaudelta”, Zug. 1937.

Cine sunt cei doi martiri

Epictet era preot și originar, probabil, din zona Frigiei. Ucenicul său, Astion, era nepotul senatorului roman Iulian. Printr-o întâmplare, îl cunoaște pe preotul Epictet și, după ce se botează, împreună cu acesta, ajunge în Scythia Minor (Dobrogea), în orașul Halmyris situat pe brațul de sud al Dunării.

Comandantul Latronianus, auzind că cei doi îndeamnă locuitorii să se boteze în numele Preasfintei Treimi, s-a înfuriat și a poruncit ca, atunci când va apune soarele, cei doi să fie arestați și duși la închisoare. După mai multe zile de audieri și cazne, guvernatorul ordonă să li se taie capetele, cei doi primind martiriul în cetatea Halmyris.

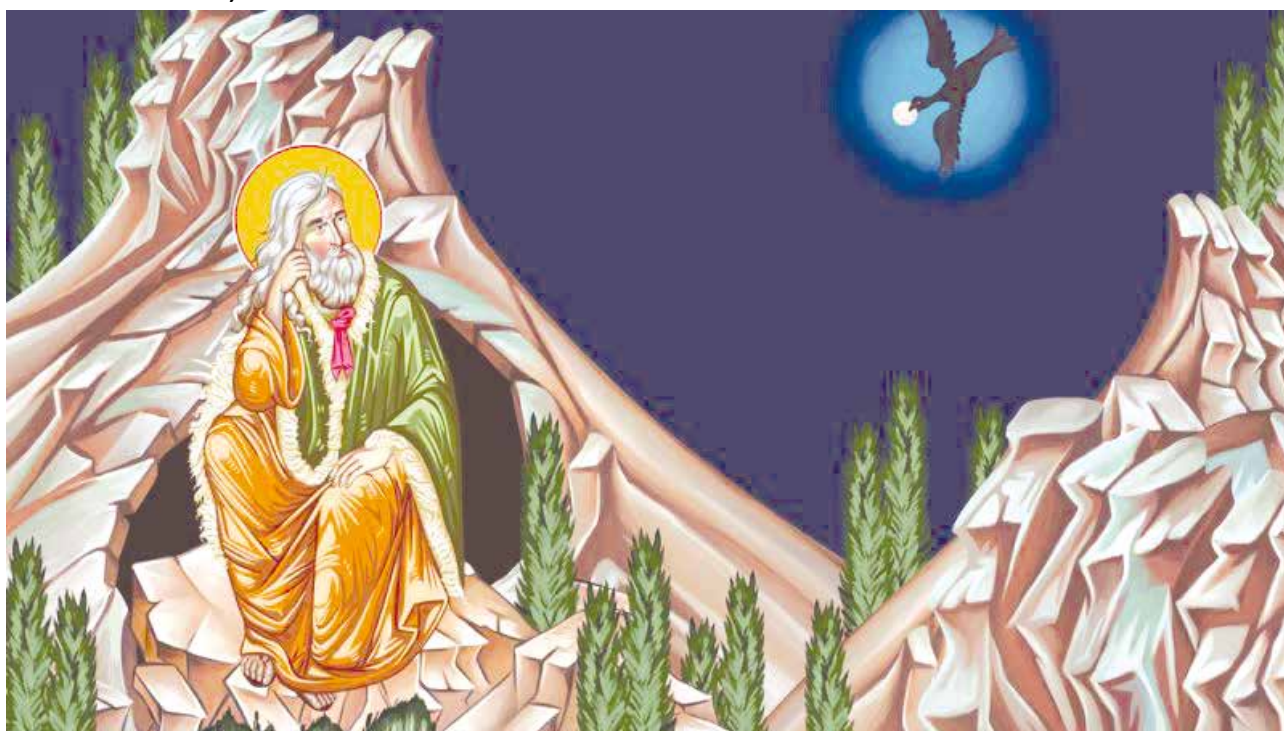
Practici magice de Sf. Ilie

Principalele momente de peste an sunt îmbogățite în cultura populară de terapii menite să asigure atât abundența, viitorul, sănătatea, bunăstarea, aflarea viitorului, siguranța, securitatea gospodăriei etc. Se culegeau plante de leac, se făceau vrăji și se spuneau descântece într-o lume care avea, la sfârșitul secolului al XIX-lea, nume pentru mai mult de 700 de boli, inclusiv sinonimele lor, conform Chestionarului lingvistic al lui Bogdan Petriceicu Hasdeu.

Un astfel de moment este la mijlocul verii, sărbătoarea Sf. Ilie. Scenariul sărbătorii „cuprinde, printre altele, practici de pomenire a morților, culegerea plantelor de leac, în special a busuiocului, vrăji și descântece pentru prevenirea sau îndepărtarea vijeliilor, grindinei și ploilor torențiale” (Obiceiuri populare de peste an-dicționar, Ion Ghinoiu). Dar pe lângă toate acestea nu putea lipsi practica magică de aflarea soartei, a viitorului soț.

Aflarea ursitului se făcea în ajunul sărbătorii dedicate Sf. Ilie, așa cum se întâmplă și în ajunul Sf. Andrei, a Noului An, a Bobotezei etc. dar elementele care compun ritualul diferă: se folosesc plante aflate la îndemână păstrându-se discreția altor ritualuri asemănătoare.

„În ajunul lui Sf. Ilie, fetele se duc noaptea pe locurile unde este semănată cânepă, se dezbracă de cămăși, și după ce se tăvălesc pe pământ se îmbracă repede și se duc de se culcă. Dacă peste noapte vor visa cânepă verde, este semn că la măritiș vor lua flăcăi ca bărbați; dacă însă vor visa cânepă uscată, se vor mărita după oameni bătrâni” (Sărbătorile la români, Tudor Pamfile). Cânepa ca element al tehnicii de aflare a viitorului este una din cele 876 de plante descrise de Vasile Butură ca fiind utilizate în astfel de practici (în Plante de leac din regiunea Mocanilor de pe Arieș apărută în 1933).

Ovidiu Papadima, spațiul mioritic și aristocrația etnică

Dana MALCIU

În micul sătuc constănțean, Sinoe, este arșiță cumplită: seceta usucă văzduhul și orice colț de umbră este vânat. Strzile sunt inundate de praful care pare că se lipește de tot și care stă, parcă, în suspensie în aer pentru că nu atinge nicio boare de vânt. Poate așa era și acum 103 ani când, aici, a văzut lumina zilei ilustrul folclorist Ovidiu Papadima.

Ovidiu Papadima s-a născut în 23 iunie 1909, la Sinoe, județul Constanța, fiind de origine aromână. A fost un elev premiant, iar după terminarea Liceului „Al. Papiu Ilarian” din Târgu Mureș, fiind primul din clasa sa, va urma cursurile Facultății de Litere și Filosofie din București, între 1928 și 1931. Va fi profesor la mai multe licee din țară și asistent la Academia de Studii Comerciale din București. Între 1937 și 1940 studiază în Germania, pentru a-și da doctoratul, ca beneficiar al unei burse Alexander von Humboldt. Imediat după obținerea doctoratului, a ocupat poziția de lector al catedrei de literatură română la Universitatea din Viena (1940 - 1941). A debutat în postura de cronicar literar, încă de la 23 de ani, în paginile Revistei „Gândirea”, alături de Tudor Vianu. A mai funcționat ca secretar de redacție la Revista Fundațiilor Regale (1941 - 1947). A activat și în cadrul revistei Sfarmă-Piatră. Din 1941 devine asistent al profesorului George Călinescu, iar ulterior a ocupat poziția de șef de lucrări la Facultatea de Litere și Filosofie din București. A devenit doctor în litere cu teza Ideologia literară pozitivistă în literatura românească a secolului al XIX-lea (1944). A lucrat, de

asemenea, ca cercetător la Institutul de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu”.

În 1952 a fost arestat și condamnat la închisoare pentru activitatea sa de publicist de dinainte de război. În cei trei ani de detenție, a trecut prin închisorile din Calea Rahovei, Craiova, Gherla, Jilava, lagărul de la Poarta Albă (unde a ajuns să cântărească 44 de kg!), iar după eliberare, timp de un deceniu și jumătate, a avut interdicție de semnătură. Ovidiu Papadima a ieșit din închisoare

cu convingerea că există Dumnezeu și că specificitatea noastră etnică se consolidează pe fundamentul unei lumi rurale autarhice și pe o mentalitate religioasă fixată în ortodoxie.

A scris: „O viziune românească asupra lumii”, (1941); „Neam, sat, oraș în poezia lui Octavian Goga”, Fundația Regală pentru Literatură și Artă, 1942); „Creatorii și lumea lor - schițe de critică literară”, Fundația Regală pentru Literatură și Artă, 567 p. (1943); „Poezie și cunoaștere etnică” (1944); „Cu cât cânt, atîta sînt - Antologie a liricii populare”, București, Editura pentru literatură, 1963;

„Cezar Bolliac” (1966); „Heinrich von Kleist” (1967); „Literatura populară română. Din istoria și poetica ei”, Editura pentru literatură, 1968; „Scriitorii și înțeleșurile vieții”, 1971; „Ion Pillat”, 1974; „Ipostaze ale iluminismului românesc”, 1975; „Evocări”, (postum)1997.

Cu sănătatea șubrezită de anii de temniță comunistă, Ovidiu Papadima va spune adio acestei lumi pe 26 mai 1996.

Despre autodesființare

Anastasia Dumitru

Limba este o ființă care evoluează, lexicul se modifică, apar unele cuvinte noi, fie sunt împrumuturi, fie calcul lingvistic, termeni necesari exprimării pentru a ține pasul cu progresul societății. Aș vrea să mă refer mai jos nu la neologisme, ci la unele cuvinte care dispar din fondul lexical principal. Unele cuvinte care acum un secol erau cunoscute de către toți vorbitorii, astăzi riscă să ajungă la periferia vocabularului ca arhaisme și apoi, treptat, să dispară. Discutam cu elevii despre satul românesc, topos tradițional, care se transformă, devine de nerecunoscut. Am văzut case dărâmate, obiecte arhaice: războaie de țesut, furci, suveici, ulcioare, cumpele de fântâni etc. aruncate la gunoi... Se stinge o lume, apune o mentalitate... Ce punem în loc? Era fast-foodului, a plasticului de unică folosință. Oamenii nu mai au timp să cugete, sunt prea grăbiți, nu mai au cultul memoriei și al familiei, omul devine robotom, un atom care riscă să se autodesființeze.

Acest fenomen are consecințe și asupra lexicului tinerei generații, care nu mai înțelege cuvinte din câmpul semantic al ruralului. Am făcut un sondaj printre elevi și am constatat că termeni ca: vatră, șezătoare, prispă, cumpănă, naos, troiță, turlă, miriște, car, oiște, cimilitură, hâtru etc. etc. sunt cuvinte neînțelese, iar romanul lui Ion Creangă, Amintiri din copilărie, azi necesită o lectură cu dicționarul. Din păcate, comuniștii au distrus țărâניה, au vrut să desființeze satul și sacralul, au distrus echilibrul unei lumi milenare, au colectivizat totul,

au distrus obiectele tradiționale din lemn, au adus tractoarele de fier și limbajul de lemn, iar neocomuniștii au scumpit totul, mai ales energia electrică și motorina și ne-au adus la sapa de lemn. Acum culegem roadele triumfului colectivizatorilor comuniști, ale ideologiei confecționate prin laboratoarele comisariatelor sovietici. Colectivizare sau globalizare, comisari din est ori din vest, indiferent de unde vin directivele, sunt cam aceleași obiective – smulgerea rădăcinilor arhetipale, desacralizarea și nivelarea, impunerea haosului și a deznădejdiei.

Apune o lume, iar cu ea, se sting cuvinte-reper care fac parte din sfera culturii și a spiritualității noastre. Unde a dispărut Poiana lui Iocan, cu Moromete care era sufletul acelui spațiu? Atunci, omul își aprindea focul în vatră, familia era unită, se aduna lângă vatră, fiecare își spunea necazurile și bucuriile, era vremea povestitului, a șezătorii, a împletitului, a torsului, a țesutului, fiecare

își intuia rostul pe pământ, știa că trebuie să-și facă o casă, să crească nu un copil sau doi, ci cât o da Dumnezeu, să pună un pom, nu să vândă pădurea cu tot cu munte; să facă o fântână, nu să distrugă cumpenele și să nu lase nimic în loc; să-și cultive pământurile, nu se le vândă ori să se vândă pe câteva sticle de țuică. Odată cu dispariția cumpenelor, a fântânei tradiționale, parcă nici omul nu mai este cumpănit, ci se lasă manevrat de computer, se lasă telecomandat. E vremea privirilor în jos, omul manipulează telefonul, de fapt, omul este manipulat fără să-și dea seama. Cine să mai stea pe prispă și să privească cerul? Cândva, „când timpul încă mai avea răbdare cu oamenii”, omul privea cerul înstelat și încerca să-și înțeleagă destinul, avea răgazul de a se gândi la trecut, la sufletele celor care s-au mutat în stele, omul mergea la biserică, le dădea de pomană, ca să nu le moară numele și neamul.

Se spune că omul moare cu adevărat doar atunci când nimeni nu-l mai pomenește. Cine să mai meargă pe la mormintele strămoșilor noștri? Am văzut cum arată „locul de odihnă” al unor personalități ca Nicolae Iorga sau Gala Galaction... atunci am înțeles că omul „civilizat” trăiește doar pentru el, este un hedonist preocupat doar pentru el și pentru prezent, ghidat după principiul „Carpe diem”. Unor tineri contemporani nu le pasă nici de tradiții, nici de martiri, nici de țară, că nu vor să se încarce cu suferința altora, ei nu au nici trecut, nici viitor, memoria este scurtă, ei vor doar să se bucure de prezent. Cine își uită trecutul va fi și el uitat la rândul-i. Cine să mai cinstească memoria strămoșilor, iată trei cuvinte din această sintagmă: a cinsti, memorie și strămoși care nu mai fac parte din sfera preocupărilor tinerilor, tineri rămași fără modele, învățați să-și trăiască clipa, să-și etaleze mușchii și mașinile luxoase cu mulți cai-putere cu care să se laude la curse ilegale, autodistructive. Cu așa viteză cum să mai fim sensibili la suferința semenilor, cum să mai admirăm natura, cum și când să mai vedem turla bisericii, cum să vedem ogoarele nelucrate, cum să mai vedem bolta și semnele ei așa cum făceau strămoșii noștri din carul cu boi sau din căruțe? E o întrebare hilară, sunt gândurile unui nostalgic... La ce ar mai folosi calul, dacă avem cal-putere, la ce am mai ține oi, dacă avem brânza din Olanda la hipermarket, de ce am mai coase ii, dacă avem haine din Italia sau din China, de ce să mai mâncăm din vasele de lut sau din lemn că oricum nu mai avem timp să stăm la masă, luăm mâncare în cutii de unică folosință, de ce să scoatem apă vie de la cumpene, că avem apă plată, apă moartă în bidoane de plastic, de ce am mai tânji după șezătoare, când adormim seara de obosiți ce suntem la televiziore...? Multe de ce-uri...

Lumea actuală pare de unică folosință... Nu avem timp să trăim, nu avem timp să gândim, să mergem o oră la biserică, acolo unde ni se amintește că suntem fiii Domnului, al Celui care s-a jertfit pentru noi, că avem un regat divin, însă noi ne vindem sufletele lui Mamona pentru niște hârtii fără nicio valoare. Am auzit la o

predică următoarea pildă despre întrunirea demonilor. Se spune că Satan i-a chemat pe toți demonii ca să găsească cele mai bune metode pentru a-i opri pe creștini să meargă la biserică. „Nu putem să-i împiedicăm să citească Bibliile și să cunoască adevărul. Nu putem nici măcar să-i împiedicăm să se roage Mântuitorului lor. Așadar, lăsați-i să meargă la bisericile lor, lăsați-i să aibă mesele lor încărcate, dar furați-le timpul, astfel încât să nu le rămână timp să-și dezvolte relația cu Iisus Hristos... Asta e ceea ce vreau să faceți: a spus Diavolul. Distrageți-le atenția de la părtășia cu Mântuitorul lor și păstrarea acelei legături vitale cu El. Țineți-i ocupați cu lucrurile neesențiale ale vieții și inventați scheme nenumerate să le ocupați mințile. Ispitiți-i să cheltuiască și să împrumute. Țineți-i ocupați cu noua tehnologie: telefoane, jocuri etc. Convingeți-le soțiile să meargă la muncă mai multe ore și soții să lucreze 6-7 zile pe săptămână, 10-12 ore pe zi, astfel încât să-și permită stiluri seci de viață. Țineți-i atât de ocupați încât să nu aibă timp să petreacă timp cu copiii lor. Pe măsură ce familiile lor se destrăma, curând casele lor nu le vor mai oferi nicio scăpare de presiunile muncii! Schimbați-le mințile astfel încât să nu audă Vocea lăuntrică și liniștitoare. Momiți-i să asculte radiourile și să piardă vremea la televizor, pe internet cu jocuri pe calculatoare și telefoane, să meargă la mall-uri, la distracții, țineți-i ocupați în continuu. Acestea vor păta mințile lor și vor rupe legătura cu Hristos. Umpleți-le mesele din cafenele, cu reviste și ziare să le distragă atenția. Invadați momentele, când conduc, cu reclame. Umpleți-le mințile cu știri violente 24 de ore pe zi. Umpleți-le cutiile poștale cu corespondență nefolositoare; trimiteți-le cataloage, reclame și orice fel de scrisori și oferte promoționale la produse gratuite, servicii și speranțe false! Să fie mereu ocupați cu gândul în altă parte și nu la Hristos și la poruncile Lui. Păstrați fotomodele slabe și frumoase în reviste, în telefoanele lor, pe Facebook și la TV, astfel încât soții lor să creadă că frumusețea fizică este fără îndoială

cea mai importantă și să-și urască soțiile lor. Acest lucru va dezbina rapid familiile lor! Dați-le Moș Crăciun ca să le distrageți atenția de la adevăratul sens al Crăciunului. Dați-le un iepuraș de Paști ca să nu vorbească despre Înviere și despre puterea asupra păcatului și a morții. Chiar și în vacanțele lor să se epuizeze. Să-i faceți să se întoarcă din concedii oboșiți. Țineți-i tot mai ocupați să nu mai iasă în natură și să reflecte la creația lui Dumnezeu. În schimb, trimiteți-i în parcuri de distracții, evenimente sportive, jocuri, concerte și filme. Țineți-i

ocupați, ocupați, ocupați! Aglomerați-le viața cu atâtea cauze bune, încât să nu mai aibă timp să caute puterea lui Iisus. Curând ei vor munci cu puterile lor, sacrificându-și sănătatea și familiile pentru binele cauzei, fără să-l mai caute pe Hristos.” Se spune că demonii au plecat nerăbdători la îndatoririle lor, determinându-i pe creștinii de pretutindeni să devină mai ocupați și mai grăbiți să meargă ici și colo. Să aibă cât mai puțin timp pentru Dumnezeu și pentru familiile lor. Să nu mai aibă timp să se gândească la trecut și la viitor, să nu mediteze asupra rostului în lume.” Dacă am avea timp să gândim, am găsi cu toții răspunsul...

La întrebarea „De ce suntem atât de ocupați?”, răspundem că unii au dorit să ni se răpească bucuria de a trăi, ni s-a răpit nădejdea. Am fost prea ocupați, momiți cu de toate, cu nimicuri, ni s-a împuiat capul cu tot felul de cursuri după modelul „mult, prost și fără rost”, am tot fost formați, până am ajuns la deformare... am

tot fost mințiți, mereu s-a dorit „formarea”, re-educarea „omului nou” după chipul cezarului. Dumnezeu veghează lumea de sus și lucrează cu fiecare dintre noi dacă îi deschidem ușa inimii, dar nici diavolul nu doarme, încearcă și el, cât are puterea aici, pe pământ, să aibă succes în planurile sale. Nefărtatele își propune multe proiecte prin care să ne țină ocupați și să ne subjuge sufletul. Faust e atât de actual... A dispărut Păcălă, fiindcă fiecare din noi a devenit un păcălit al acestei lumi p(r)ostmoderne, suntem mințiți fiindcă... trăim în epoca postadevărului. Am distrus troițele cu Iisus de la răscrucile de drumuri care ne amintesc de sensul crucii și am pus reclamele care sunt sufletul comerțului... Oamenii nu mai au nevoie de cumpenele care ne învățau să fim cumpăniți, să prețuim munca și fiecă picătură de apă, nu mai au nevoie de miriștea în care era cultivat grâul. Atunci nu era aruncată ca astăzi pâinea la gunoi, fiindcă, de mic, i se spunea copilului că pâinea este trupul lui Hristos. Copiii din școlile noastre se bat cu acele cornuri primite gratis (însă sunt din taxele și impozitele noastre), aruncă merele la gunoi... Dacă ar asculta de profesori, nu ar face așa, dar și aceasta este o altă temă dureroasă, statutul profesorului... (cândva școala era în chilie de lângă biserică, iar cuvântul profesorului-dascăl era auzit și respectat, azi, profu' trebuie să fie cool ca să fie pe placul elevului, că de nu, elevul îi acordă profesorului calificativ insuficient în chestionarul de evaluare sau riscă să fie reclamat la ISJ că este exigent, că nu este de gașcă).

(Continuarea în numărul viitor)

„Brăulețul” a oferit un „Mozaic cultural”

Numărul persoanelor prezente a fost scăzut dar inimile mari au umplut sala Centrului multifuncțional „Jean Constantin” la spectacolul oferit de Ansamblul Profesionist Folcloric „Brăulețul”. A fost un spectacol frumos, înțesat cu ropote de aplauze. Spectatorii, majoritatea de vârstă a treia

dar au venit și tineri și chiar părinți cu copii.

Muzica de pe tot mapamondul, dansatorii talentați, orchestra dedicată, dirijor de înaltă ținută, interpreți inimoși. Un spectacol reușit, s-a văzut de departe profesionalismul. Păcat că publicul nu a fost numeros.

Cu privire la Capela Militară „CAROL al II-lea” din Constanța

Prof. dr. Ivan Răzvan-Raul

Situată în centrul orașului Constanța pe Bulevardul Tomis, fost Bulevard Carol I, colț cu strada Nicolae Iorga, fostă Valea Albă, în apropierea Spitalului Județean de Urgență Constanța, „Capela Militară”¹ îmbogățește imaginea urbanistică și arhitecturală a orașului. Prezentul studiu se bazează pe materialul brut aflat în Arhiva Bisericii „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil” Constanța pus la dispoziție de către preotul paroh Morlova Nicușor, dar și alte materiale studiate. În perioada interbelică, pe strada Mircea cel Bătrân erau cantonate: Regimentul 34 Infanterie, Regimentul 9 Cavalerie, Regimentul 18 Obuziere, Regimentul 13 Artilerie și Depozitul de Armăsari. De asemenea pe locul actual al Bisericii funcționa Spitalul Militar, iar spre Marea Neagră se găsea poligonul de tragere². Zidirea lăcașului de cult reprezintă o consecință a colaborării comunității civile și armata română, atât pentru creștinii ortodocși ai orașului, cât și pentru soldații Garnizoanei din Constanța. Armata română deținea cea mai mare parte din suprafața orașului, aproximativ 80%. Orașul Constanța, după anul 1930 nu dispunea decât de 5 biserici, fiind foarte puține în raport cu populația creștin-ortodoxă. Harta demografică a orașului Constanța, aproape de anul 1940 ne indica o populație de aproximativ 70.000 de locuitori, majoritatea de credință creștină ortodoxă. Soldații români creștini-ortodocși ai Garnizoanei Constanța participau ocazional și într-un număr mic la slujbele religioase. Începând cu anul 1932 s-a constituit un comitet de inițiativă având ca scop construirea unei Capelei Militare căreia să i se dea numele de „ Regele Carol II”³. În 1937 Comitetul de Inițiativă pentru zidirea Capelei Militare „ Regele Carol II” Constanța adresa Diviziei a 9-a prin Serviciul Intendenței o copie a procesului verbal încheiat la 28 iulie 1932 prin care se făceau cunoscute următoarele aspecte³:

„Avem onoare a vă face cunoscut că în Garnizoana Constanța s-a format în anul 1932 un Comitet de Inițiativă cu scopul de a strânge fonduri

necesare zidirii unei Capele Militare, strict necesară acestei Garnizoane lipsită de biserici creștinești românești. Strângerea fondurilor urma să se facă prin: colectă publică sub formă de vânzări de cărămizi, festivaluri artistice, serate, baluri, etc. Pentru colecta publică s-a cerut aprobarea Ministerului care a fost dat prin ordinul cu nr. 95.494 din 28 decembrie 1932 pentru 400.000 de cărămizi a 5 lei bucata și în cuprinsul Eparhiei Sfintei Episcopii a Constanței având termen până la 31 decembrie 1933. Prin ordinul înregistrat cu numărul 17.847 din 22 Mai 1933 a fost aprobată extinderea colectei în întreaga țară fiind adresată tuturor unităților militare. Printr-un alt ordin înregistrat la nr. 113.829 din 6 februarie 1934 a fost prelungit termenul de colectă până la data de 31 decembrie 1934. Prin ordinul nr. 90.884 din 27 noiembrie 1935 a fost aprobată scutirea Comitetului de taxa de 30% ce trebuia vărsată la Fondul Sanitar și de Ocrotire. Cu toată insistența Comitetului din cele 400.000 de cărămizi nu au fost vândute până la data aprobată decât 94.700 de cărămizi realizându-se suma de 500.000 de lei. Din festivaluri și serate nu au fost realizate decât aproximativ 150.000 de lei, astfel încât, Comitetul nu dispunea decât de suma de 650.000 de lei absolut insuficientă începerii construirii bisericii. Din această cauză s-a făcut rugămintea aprobării prelungirii colectei a vânzării de cărămizi până la data de 31 decembrie 1938.”

Din cele prezentate mai sus rezultă că începând cu anul 1932 s-a format acest comitet de inițiativă în vederea construirii Capelei Militare. Comitetul avea o componență mixtă fiind alcătuit din comandanții unităților de la toate armele, persoane de rang înalt, cum ar fi Prefectul județului, Primarul municipiului, directorul Băncii Naționale, consilierul Curții de Apel, dar și alte persoane.

Președintele Comitetului a fost ales în persoana I.P.S.S. Episcopul Constanței. Din procesul-verbal s-a putut distinge formarea Comitetului având misiunea „ca prin ofrande, vânzare de

1. Capela Militară „ Regele Carol II”, în Dacia, 19, nr. 84, 17 aug. 1932, p.4.

2. Articol semnat de Căpitan (r) Constantin Norea, veteran de război, în Scutul Dobrogei, 1994, nr. 2, p.2.

3. Arhiva Bisericii „ Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil”, dosar nr. 1, Corespondență simplă, 1 Aprilie 1938-31. Martie 1939, „Actul de construcție”, document nr. 162/1938, copie a procesului verbal încheiat la 28 iulie 1932.

cărămizi, festivaluri, etc să adune sumele necesare zidirii unei Capele Militare în Garnizoana Constanța⁴. În privința Statutului Comitetului de Inițiativă pentru zidirea Capelei Militare „Regele Carol II” Constanța, acesta nu a fost recunoscut, nici sub formă de persoană morală, nici juridică. Pentru strângerea sumelor necesare, Comitetul de Inițiativă s-a adresat Ministerului Ocrotirilor Sociale cu scopul de acordare a avizului favorabil achiziționării celor 400.000 de cărămizi, cu prețul de 5 lei bucata, cu scopul începerii lucrărilor de zidire a lăcașului de cult.

În baza unui ordin emis în 1933, și apoi prelungit în 1934, Ministerul a aprobat favorabil dispozițiile prin care se stipulea ca vânzarea cărămizilor să obțină acordul Prefecturii Județului și la finalul „colectei să se încheie un proces-verbal cu delegație al Prefecturii asupra rezultatului bănesc obținut, din care 30% să se verse la Fondul Sanitar și de Ocrotire, în care sens Ministerul a dat ordin în 1933⁵. Datorită intervențiilor Comitetului, Ministerul Sănătății și Ocrotirilor, în 1935, scutea cota de 30% necesară vărsării din fondul realizat. Conform procesului-verbal încheiat, „Comitetul a tipărit 400.000 cărămizi, din care 300.000 au fost vizate de Prefectura Județului și au fost lansate la diferite persoane, autorități civile și militare și mai târziu la toate unitățile armatei⁶. Ministerul Apărării Naționale emite în 1932 un ordin prin care aproba pentru construcția Capelei Militare o suprafață de 1617 m² din curtea Regimentului 13 Artilerie, colțul din strada Carol I cu strada Valea Albă.

Ca urmare a înființării Comitetului, cel care a fost desemnat să fie responsabil pentru administrarea fondurilor, lucrările de corespondență și primirea banilor, a fost numit Preotul Căpitan Soroceanu Alexandru, de altfel, acesta fiind și Confesorul Garnizoanei. În atribuțiile acestuia intrau și responsabilitatea arhivei, distribuirea cărămizilor și controlul sumelor încasate. În 1933, I.P.S.S. Episcopul Constanței demisionează din calitatea de Președinte al Comitetului și președinte va fi numit generalul Leventi. Generalul Leventi a întocmit un inventar și a constatat nereguli, astfel luând măsurile necesare ce se impuneau. Sumele de bani încasate de Preotul Soroceanu și trecute pe numele acestuia la Banca Națională, precum și sumele și recipisele scrise

pe responsabilitatea Diviziei, au fost depuse la Administrația Financiară în responsabilitatea Casei de Depuneri și pe numele Comitetului. În plus toate recipesele au fost depuse în plic închis în locuința Regimentului 13 Artilerie. O altă măsură necesară a fost ridicarea cărămizilor ce se aflau depozitate la Preotul Soroceanu acasă și au fost mutate într-un dulap special aflat într-o cameră a Comandantului Brigăzii a 9-a Artilerie. Căpitanului Ionescu i s-au creat atribuții de secretar și casier, eliberându-l de atribuțiile administrative. O măsură specială pe care o va lua Generalul Leventi făcea trimitere la faptul că nici o operațiune administrativă nu a mai fost executată decât cu aprobarea în scris a președintelui comitetului.

În 1935, se propunea completarea Comitetului prin alegerea a 2 cenzori, unul fiind din partea Administrației Financiare, celălalt, fiind ofițer intendent ce aparținea de Comandamentul Diviziei a 9-a, dar a fost și confirmat Căpitanul Ionescu din Regimentul 13 Artilerie, casier al Comitetului. S-a mai propus ca sumele să fie consemnate într-un registru de încasări și cheltuieli eliberându-se o recipisă regulamentară, iar banii depuși la Administrația Financiară, casierul nerămânând decât cu o sumă de 10.000 lei conform hotărârii Comitetului, încheiat printr-un proces-verbal din 1933. Noul Președinte al Comitetului a dat dispoziție prin care cei 2 cenzori aleși să verifice gestiunea de la momentul înființării Comitetului. Rezultatele obținute au fost înscrise într-un proces-verbal încheiat la 3.XII.1935. Procesul-verbal cuprindea un bilanț, care ulterior a fost publicat prin presa locală a vremii.

Documentele înscrise erau următoarele:

- a) 1 registru pentru înscrierea sumelor încasate sau cheltuite ;
- b) 1 registru pentru distribuirea cărămizilor;
- c) 1 registru pentru intrarea și ieșirea corespondenței;
- d) 1 registru de procese-verbale cu hotărârile Comitetului;
- e) 8 carnete de recipise pentru primirea sumelor;
- f) 1 condică de predarea recipiselor Regimentului 13 Artilerie;
- g) Dosarele cu actele justificative și corespondență.

În unul din procesele-verbale redactat în

4. Ibidem, f. 171.

5. Ibidem, f. 181.

6. Ibidem, f. 242.

1937 se găsește informația potrivit căreia Intendentul Maior Păun Diogene din Divizia a 9-a, Serviciul Intendenței și Dumitru Pană, Administrator Financiar de Încasări și Plăți al Județului Constanța, cenzori, însărcinați cu verificarea gestiunii Comitetului de inițiativă pentru construirea Capelei Militare în Garnizoana Constanța, întrunindu-se au constatat următoarele: Comitetul pentru construirea Capelei Militare în Garnizoana Constanța funcționa potrivit procesului-verbal din 3 decembrie 1935. Componenta Comitetului de Inițiativă în anul 1937, cuprinde pe: Domnul General N. Ciupercă, Comandantul Garnizoanei, Domnul General Gh. Leventi, Comandantul Brigăzii a 9-a Artilerie, Președinte, Domnul General Zissu D., Comandantul Brigăzii a 11-a ca membru, Primarul Municipiului Constanța, Prefectul Județului Constanța, Chestorul Municipiului Constanța, Administratorul Financiar, Directorul Băncii Naționale, Comandor Popescu Ștefan, Inginer Mocanu, Directorul Stației de Petrol, Inginer Cotovu.

Comitetul era completat de către domnii Comandanți ai Regimentelor: 34 Infanterie, 13 Artilerie, 18 Artilerie, 9 Călărași, Cercul Recrutare, Baza Navală, Confesorul Garnizoanei Căpitan Ionescu Ioan din Regimentul 13 Artilerie, casier. În procesul-verbal din 3 decembrie 1935 s-au menționat ordinele aprobatoare, pe baza cărora Comitetul a tipărit 400.000 de bucăți de cărămizi cu prețul de 5 lei bucata, cu o valoare de 2.000.000 lei. Prin adresa înregistrată din 1934 Ministerul Muncii, Sănătății și Ocrotirilor Sociale a aprobat prelungirea strângerii de fonduri. Situația celor 400.000 de cărămizi distribuite se prezenta sub următoarea formă:

- Cărămizi fabricate: 400.000 de bucăți

- Din care:

Cărămizi vizate de Prefectura Județului: 300.000 de bucăți;

Cărămizi neaprobate: 100.000 de bucăți

Din totalul de cărămizi: 400.000 de bucăți:

- S-au vândut până la 3.XII.1935: 81.791 de bucăți;

- S-au vândut de la 3.XII.1935 până la 31.III.1937: 12.959 de bucăți

Total: 94.750 de bucăți

Făcând un calcul simplu, scăzând din totalul celor 400.000 de cărămizi, cele 94.750 rezultă un total de cărămizi rămase de 305.250 de bucăți. Restul cărămizilor au fost distribuite dife-

ritelor unități și instituții în conformitate cu un registru special al Comitetului. Unitățile militare au răspuns pozitiv prin strângerea de fonduri.

Astfel dintr-o adresă a Administrației Financiare aflăm că s-a strâns suma de 14.515 lei, prin și contribuția adusă de către: Primăria Ivești cu suma de 150 de lei, Societatea Creditul Carbonifer cu 1000 de lei, Preotul Căpitan Soroceanu de la Buzău cu 820 de lei, Banca Agronomilor cu 135 de lei, Preotul C. Lepădatu de la Tecuci cu 500 de lei, Prefectura Constanța cu 4410 de lei, Căpitania Portului Constanța cu 5000 de lei și Garnizoana Constanța cu 2.500 de lei. La 1 iunie 1937, Comitetul de Inițiativă pentru ridicarea Capelei Militare „Regele Carol II” adresează Domnului Primar o solicitare: „Comitetul pentru zidirea Capelei Militare Regele Carol II din Constanța, în ultima ședință din Aprilie 1937 a hotărât să înceapă lucrările pentru construirea de îndată ce va avea suma de lei 1.000.000 bani lichizi în mâinile sale. Spre acest sfârșit vă rugăm să binevoiți a dispune să se ordonanceze subvenția de 200.000 lei prevăzută în bugetul Municipiului pentru Capela Militară.

Cu această sumă vom mai avea de adunat mai puțin de 100.000 de lei până la atingerea sumei de 1.000.000 de lei spre a putea începe construcția și a avea siguranța că vom ajunge cel puțin până la acoperiș. Ordonanța vă rugăm a se emite pe numele casierului nostru Căpitanul Ionescu V. Ioan din Regimentul 13 Artilerie. Primiți vă rugăm Domnule Primar asigurarea deosebitei noastre considerațiuni. (ss) Colonel Trestioceanu.” Ministerul Sănătății și Ocrotirilor Sociale va comunica faptul că autoriza o ultimă colectă organizată de „Comitetul pentru ridicarea Capelei Militare „Carol al II-lea” din Constanța prin cărămizile nevândute” în scopul „construirii capelei”. În același an 1937 Comitetul pentru zidirea Capelei Militare „Regele Carol II” se adresa Primăriei Constanța: „Comitetul pentru zidirea Capelei Militare „Regele Carol II” din Constanța a hotărât în ultima sa ședință să înceapă lucrările de construire numai și de ce a avea adunat în mâinile sale, suma de 1.000.000 de lei, ca astfel să fie asigurată cel puțin zidăria și acoperișul, în primul an de lucru. Cu subvenția scrisă în buget de Onor Primăria Municipiului, tocmai amcompleta această sumă, după care am lua măsuri de contractare și de transport de materiale, care

trebuie efectuate cu mijloace militare, pe îndelete, ca astfel, spre primăvară, să fie adus complet pe teren și să se poată începe zidăria. Spre acest sfârșit, vă rugăm să binevoiți a dispune să ni se ordonanțeze și restul de 150.000 lei, pe numele Casierului nostru (Căpitan Ionescu V. Ion din Regimentul 13 Artilerie), precum și să ni se înmâneze suma, care va fi depusă, la vedere, la casa de depuneri. Primiți, vă rog Domnule Primar, asigurarea celor mai bune sentimente ale noastre. Colonel Trestireanu. ”

În sprijinul ridicării bisericii au mai contribuit cu fonduri financiare depuse la Administrația Financiară: Primăria Oltenița cu suma de 130 de lei; Secția de Pompieri Brăila cu 500 de lei; Primăria Șimleul Silvaniei, 300 de lei; Primăria Babadag, 150 de lei; Societatea N. Malaxa, 1000 de lei; Societatea Foresta Română, 500 de lei; Primăria Râmnicu Vâlcea, 500 de lei; Societatea Discom, 500 de lei; Casieria Primăriei Constanța, 1665 de lei; Primăria Târgu Frumos, 500 de lei; Primăria Sfântu Gheorghe, 500 de lei; Primăria Adjud, 100 de lei și Fabrica D. Mociornița cu 500 de lei. Având în vedere nevoia imediată de strângere de fonduri necesare ridicării Capelei Militare, acestui demers i s-au alăturat cu diferite sume: Primăria Săliște cu 75 de lei; C.R. Lăpușna, 500 de lei; Secția Pompieri Oltenița, 500 de lei; C.R. Alba, 220 de lei; Mantunața Cernăuți, 500 de lei; Primăria Techirghiol, 500 de lei; Regimentul 18 Artilerie, 1000 de lei; Regimentul 34 Infanterie, 1000 de lei; Regimentul Artilerie, 2855 de lei și Regimentul 13 Artilerie cu 1750 de lei. Conform acestor informații se poate spune că la zidirea bisericii a existat o voință și unitate națională. Sub numărul 15.270 din 28 mai 1938, domnul General Comandat al Diviziei a 9-a și al Garnizoanei Constanța primește autorizația construirii bisericii pe proprietatea M.A.N. în curtea Regimentului 13 Artilerie cu condiția respectării regulamentului în construcții și alinierii urbanistice. Având în vedere dificultățile întâmpinate primește ajutor din partea consilierului tehnic ce devine și responsabil al înălțării bisericii în curtea cazărzii Regimentului 13 Artilerie, în anumite condiții, cum ar fii: comitetul să delege o singură persoană, care având suficiente pârghii să aplice în executarea lucrării măsurile administrative și financiare necesare raportate la diferitele recomandări și nevoi ale șantierului .

Organizarea șantierului s-a realizat fără impli-

care a unei persoane delegate de către Comitet sau prin intervenția autorităților publice. În linii mari, organizarea, presupunea ca șantierul să fie condus de un șef de șantier, ajutat de un funcționar pentru partea administrativă și un magazioner care să doarmă în magazia de materiale, precum și 2 gardieni, unul de zi și unul de noapte. Șeful de șantier a primit dispoziții exclusive, iar persoana delegată de către Comitet avea posibilitatea verificării și controlului pe toată durata activității șantierului, putând emite ordine de execuție doar în conformitate cu dispozițiile scrise în condica șantierului. În plus controlul executării lucrărilor cădea în sarcina consilierului tehnic și a persoanei delegate de către Comitet ce deținea atribuția administrării acestei lucrări. De asemenea s-a stabilit ca arhitectul diriginte să comunice și să întrețină relații de lucru cu consilierul tehnic sau în anumite cazuri excepționale comunicarea se realiza între inginerul delegat de consilierul tehnic cu supraveghetorii, precum și cu delegatul Comitetului sau șeful de șantier. Acestea erau singurele persoane autorizate, în afara acestora nefiind admise alte persoane sau diferite autorități.

Consilier tehnic și constructor responsabil al bisericii care să îndeplinească funcția de șef de șantier, în incinta cazărzii Regimentului 13 Artilerie Constanța a fost propus domnul Constantin Cristu Costea, care se oferea ca în schimbul sumei de 80.000 lei să îndeplinească această sarcină. În exercitarea funcției a fost delegat domnul Maior Ionescu din partea Comitetului care trebuia să-l ajute, dar și plutonierul Cazacu având aceeași sarcină . Plata se făcea fie prin domnul Maior Ionescu, fie printr-un casier plătit. Comandarea de materiale necesare și plata pentru manoperă erau aprobate în prealabil de către consilierul tehnic prin notarea în carnetul de șantier. Materialele sau munca oferite prestate gratuite au fost folosite conform normelor și indicațiilor oferite de consilierul tehnic. În același sens, donțiile au fost obținute prin eforturile neobosite ale membrilor Comitetului sau prin oferte directe făcute de către șantier care a luat notă de acestea și au fost scrise într-o condică specială de donații. Programul de lucru în decursul timpului a fost întocmit de consilierul tehnic cu speranța și dorința îndeplinirii pentru executarea acestuia. În ceea ce privește programul, el depinde de fondurile existente provenite din donații, dar și din bunăvoința cetățenilor.

(continuare în numărul viitor)

Constanța de-a lungul timpului: populația

Cel mai urbanizat județ al României, Constanța, a cunoscut o dezvoltare impresionantă în ultima sută de ani ajungând la aproape 700.000 de suflete. La sfârșitul secolului al XIX-lea deja se vedeau primele licăriri ale potențialului demografic. „Populațiunea din întregul județ, pe anul 1896- 97, este de 32.000 familii, sau 112.227 suflete, din cari 59.322 bărbați și 52.905 femei.

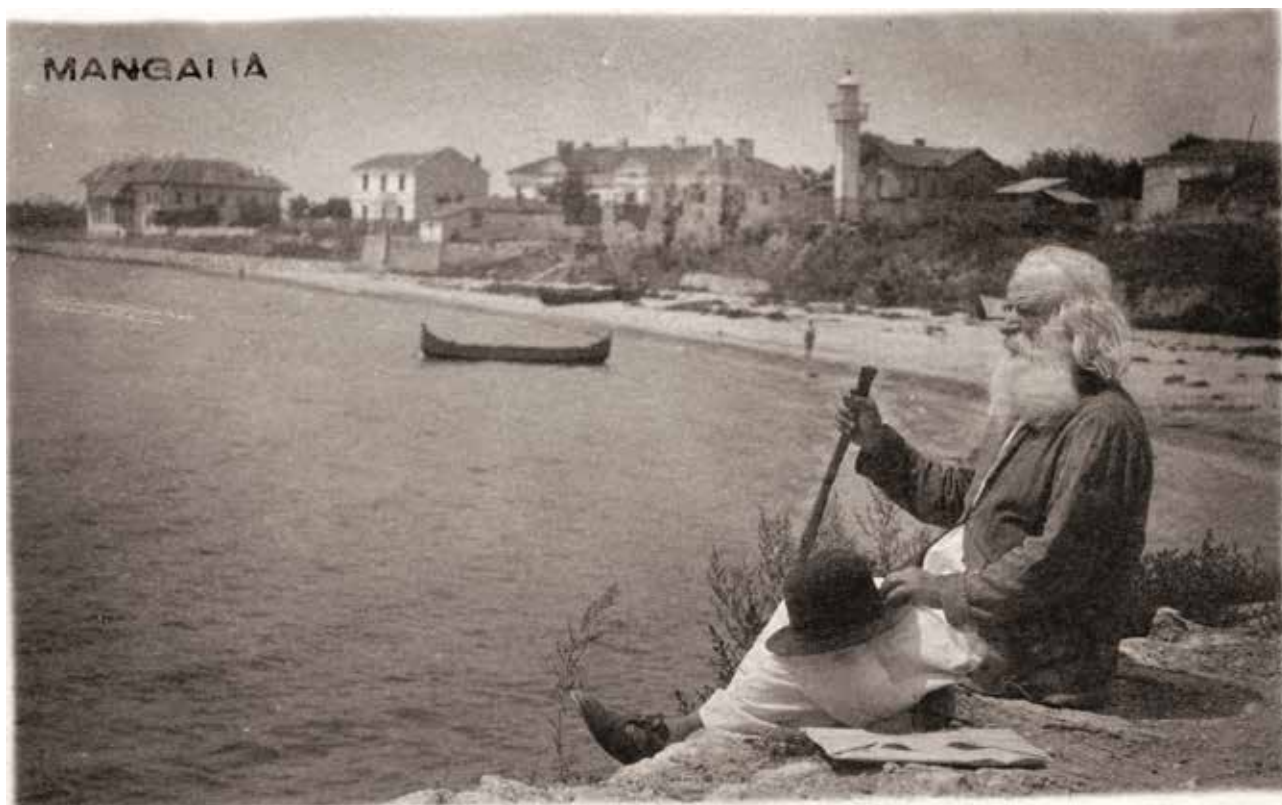
Această populațiune, afară de aceea a orașului Constanța, după stare civilă, religie, naționalitate, protecțiune, profesie și instrucțiune, este următoarea după recensământul din 1894:

După starea civilă: necăsătoriți: 31.479 bărbați, 26.838 femei; căsătoriți: 20.165 bărbați, 10.888 femei; divorțați: 62 bărbați, 95 femei; văduvi: 1.189 bărbați, 2.092 femei.

După religie: ortodoxi 68.122, catolici 1.588, protestanți 2.116, lipoveni 1.155, mahomet. 28.210, izraeliți 143, armeni 372, alte religii

102. După naționalitate: Români 56.617, Greci 1.176, Bulgari 10.079, Armeni 372, Turci 7.230, Tătari 20.980, Sirbi 45, Italiani 201, Francezi 18, Germani 3.030, Austriaci 287, Unguri 168, Ruși 185, Lipoveni 1.155, Muntenegreni 15, Izraeliți

143, de alte diferite naționalități 107”, se arată în Marele dicționar geografic al României coordonat de George Ioan Lahovari.

Astăzi, în așteptarea rezultatelor Recensământului populației, Wikipedia ne oferă următoarele date: 684.082 este populația județului din care turci sunt 24.194, tătari 24.194, romi 4.536, lipoveni 6.048, maghiari 1.512 și alte naționalități 2.268.

În ceea ce privește profesiile întâlnite în județul de la malul mării, acum 125 de ani acestea erau: „proprietari mari, de la 100 hectare în sus, 100, agricultori, lucrători manuali de pământ, 22.731, cârciumari 399, băcani 161, lipscani 114, brutari 63, măcelari 34, zarzavagii 56, servitori 791, fierari 185, bărbieri 36, doctori în medicină 7, avocați 4, morari 104, ingineri și arhitecți 2, funcționari 455, farmaciști 11, antreprenori de lucrări publice 3, cu diferite alte profesii 3.122.

Știu carte 10.092 bărbați și 3.114 femei; nu știu 42.803 bărbați și 45.799 femei.”

Dacă în privința profesiilor este de prisos să nu observăm diversitatea actuală, în privința celor care știu cu adevărat carte ne îngrijorăm și notăm procentul analfabeților funcționali, la nivel național: peste 40%.

Savoare din bucătăria sultanilor: kobete

Nimic nu se compară cu mâncarea gătită în casă, cu savoarea plină de dragoste a preparatelor tradiționale. Plină de gust, mirosuri orientale și tehnici venite din timpul sultanilor otomani, bucătăria tătărească captivează, îmbie asemeni unei cadâne cu ochii migdalați și vorba ispititoare. Secretul preparării este învățat de tătăroaice din fragedă pruncie, rețetele sunt păstrate și urmate cu sfințenie pentru ca masa să fie gustoasă așa cum era pe vremea bunicilor.

Bairamurile sunt prilej de a-și etala priceperea în bucătărie, evenimentele din familie le dovedesc iscusința. Noi am mers „la Ghiuzinica”, așa cum îi spun cei dragi, în bucătărie la Ghiuzin Adilburi să învățăm să facem kobete, plăcintele umplute cu carne și coapte în cuptor.

Ghiuzinica este o gazdă plăcută dar care nu are timp de stat. Vorbește iar mâinile i se miș-

că încontinuu: întinde zeci, sute de foi, zâmbește, împrăștie făină și ulei, umple foile, tăvile, le dă la

cuptor, le întoarce, le scoate..și în timp ce vraja se desfășoară, zâmbește și povestește.

Pentru kobete cu piept de pui și orez...umplutura conține ceapă tocată trasă în ulei, apoi pieptul de pui tocat, tras și el peste ceapă. Apoi orez într-o cantitate potrivită: la un kilogram de carne, 150 de grame de orez și apă se pune o cantitate de patru ori mai mare decât cantitatea

de orez. Orezul se călește peste carne și apoi apă, condimente-sare, piper și eu folosesc un condiment din ardei iute deoarece îi dă culoare și un pic de gust. Foile...sunt o artă. Conțin ou, drojdie, iaurt, ulei și un pic de apă. Totul este la ochi făcut, nu mi-am notat niciodată cantitățile. Trebuie să iasă un aluat potrivit, nici foarte tare dar nici moale. Din el facem biluțe, fiecare biluță are 30 de grame și, la întins, cu făină, ajunge la un diametru de 35 de centimetri. Apoi, fiecare foaie se unge cu ulei și se modelează să iasă un triunghi, se împachetează din care nu iese umplutura pentru un kobete perfect. Înainte de a fi pus la cuptor se unge cu ulei și ou și se preface cu semințe.

Pe scurt, așa se fac kobete. Varianta realistă implică discuții serioase, cafea din belșug și o bucătăreasă de excepție.

Plăcinte cu suflet la Techirghiol

Ocrotiți de statuia bătrânului Tekir ce a reîntinerit grație nămolului vindecător din lacul ce-i poartă numele, turcii au strigat: „La plăcinte, înainte!”. Coborând din bucătăria sultanului tingiri, oale, linguri și linguroaie, parfum de trandafiri și portocale, siropuri și alte asemenea vrednicele urmașe ale înțeleptului Tekir au scos la iveală rețete păstrate cu sfințenie în familie și au copt cele mai delicioase preparate la prima ediție a Festivalului plăcintelor/Nefis pideler. Desfășurat în orașul lui Tekir din Constanța în perioada 22-24 iulie cu invitați din toată lumea.

Pe faleza bătrânului lac Techirghiol au expus zeci de comercianți. Plăcintele, gustoase și frumoase, cu brânză, afine, mere; şuberek cu brânză, carne de vită, pui, amestec vită-oaie. Copturile preparate pe loc, în fața clientului. Rahaturi,

siropuri, dulcețuri de toate neamurile și pentru toate gusturile. Cafea, musai, turcească la ibric, la nisip și alte alișverișuri. A fost un adevărat iarmaroc de bunătăți condimentat, seara, de spectacole de muzică. Zău că spusa lui Radu An-

ton Roman „nămol de produse, zeci de mii de mușterii ori gură-cască veniți în priveală. Găseai ce nu-ți trebuia, luai ce nu-ți trecuse niciodată prin minte” ce face referire la târgurile de acum mai bine de un centenar se aplică perfect.

